

Nya möjligheter inom integrationsområdet

**Aktuella regeringsinitiativ
och studieförbundens roll**

Nya möjligheter inom integrationsområdet

Tidningsrubriker över Europa har de senaste åren larmat om oro i storstädernas förorter. Likadant är det i Sverige, där ökad segregation har lett till upplopp och anlagda bilbränder bland annat utanför Umeå, Göteborg, Uppsala och Stockholm. Ofta är det ungdomar, i områden med fattigdom och social utslagning, som öppet visar sitt missnöje. Behovet av en starkare integrationspolitik är nödvändig, för att bryta utanförskap och skapa ett samhälle där människor med olika erfarenheter ska ha möjligheter att växa, känna sig delaktiga och kunna använda hela sin kompetens. Studieförbunden, med sin närhet till människor där de befinner sig, spelar en viktig roll inom integrationsarbetet och gör redan mycket för att förvandla fördomar till fakta och verkliga möten. Under valåret 2010 hoppas vi att studieförbunden blir än mer synliga inom det gemensamma integrationsarbetet.

Syftet med den här skrivelsen är att ge en inblick i den nya politiken för det civila samhället, samt beskriva de åtgärder som specifikt berör studieförbundens möjligheter till aktiviteter inom integrationsområdet.

- Bakgrund kring den nya politiken för civilsamhället inom integrationsområdet
- Folkbildningsförbundets kommentarer
- Deltagarundersökningar
- Studieförbundens viktiga roll
- Åtgärder inom regeringens åtgärdsplan som särskilt berör studieförbunden

Bakgrund kring den nya politiken för det civila samhället inom integrationsområdet

I januari 2009 beslutade regeringen att inleda en ny dialog om relationerna mellan staten och ideella sektorn. Den här gången stod organisationer som arbetar med mottagande av asylsökande, nyanländas etablering samt integration i fokus. Under 2009 pågick arbetet med dialogen, som ingår som en del i regeringens proposition "En politik för det civila samhället". Det övergripande syftet med den nya politiken är att lyfta fram det civila samhällets stora betydelse och förbättra villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin. Överenskommelsen om ett gemensamt integrationsarbete har vuxit fram mellan parterna och presenterats som en ömsesidig avsiktsförklaring. Under våren 2010 fattas regeringsbeslut om överenskommelsen inom integrationsområdet.

Folkbildningsförbundets kommentarer

En bred dialog med det civila samhället är en förutsättning för att hållbara överenskommelser inom integrationsarbetet ska kunna skapas, menar Folkbildningsförbundet i sina synpunkter på förslaget till överenskommelsen i februari 2010. Tar man den nya politiken på allvar innebär det stora möjligheter för de idéburna organisationernas medverkan i integrationspolitiken. För att ha en chans att uppnå de ambitiöst uppställda målen är det viktigt att säkerställa att den ideella sektorn och folkbildningen får en framträdande roll och möjligheter till ett aktivt deltagande. Samhället i stort gagnas av den stora kunskap och erfarenhet som finns inom civilsamhället, både när det gäller att bemöta individer på en vardagsnära nivå och att utbilda offentliga aktörer involverade i integrationsarbetet. Förbundet framför vidare vikten av de idéburna organisationernas självständighet och oberoende. Studieförbunden måste ha mandat att själva driva frågor och ta plats inom området.

Deltagarundersökningar

Kunskapsbehovet bland nyanlända, men också hos de som bott i Sverige en tid, är stort. Ett effektivt sätt för många nyanlända att tidigt få kontakt med det svenska samhället är genom studieförbunden, som finns i samtliga kommuner i landet. En stor del av cirkelarna genomförs ihop med föreningslivet.

14 procent av befolkningen i Sverige är utlandsfödd. Andelen utlandsfödda är högre i studieförbunden, där 16 procent av cirkeldeltagarna 2009 hade utländsk bakgrund. Invandrare deltar både i verksamhet i samarbete med olika etniska föreningar och i öppna cirklar. Återkommande deltagarundersökningar visar att de som deltar gör det för att de söker kunskap och uppger att det bidrar till socialt välmående och gemenskap. Gemenskapen byggs ur kunskapssökandet, etniciteten är oväsentlig och integrationen snarare en bieffekt av verksamheten.

Folkbildningsrådets senaste deltagarundersökning visar att andra generationens invandrare i nästan dubbelt så hög grad som andra etniska grupper svarar att de haft "mycket" användning av kunskaper och färdigheter från cirkeln i en förening, nätverk eller grupp. De uppger också i högre utsträckning än andra att studiecirkeln väckt intresse för fortsatta studier. Genom studieförbund med olika inriktningar kan människor och organisationer hitta det som kan tillgodose just deras behov.

Studieförbundens viktiga roll

Inom studieförbunden vet vi att vi är en viktig del av det civila samhället och en stark resurs när det gäller integrationsarbetet. Vi vet också att samarbetet med invandrarorganisationerna är mycket resurskrävande, men inte alltid syns i statistiken. I synpunkter till Folkbildningsrådet i februari 2010 menar Folkbildningsförbundet att nya resurser måste ges till studieförbunden för att möta invandrarnas behov av bildning och mötesplatser. Introduktionen av nyanlända blir effektivare och mer framgångsrik när den sker nära människors vardag och tar avstamp i de intressen och erfarenheter människor har med sig. Studieförbunden har kompetens, erfarenhet, infrastruktur och kontaktnät, som gör det möjligt att stärka nyanländas svetskunskaper, samhällskunskap och nätverk i Sverige. Gemensamt måste vi arbeta för att synliggöra studieförbundens kompetens.

Åtgärder inom regeringens åtgärdsplan som särskilt berör studieförbunden

I förslaget till överenskommelsen presenterar regeringen en åtgärdsplan. Folkbildningsförbundet har framfört synpunkter till integrations- och jämställdhetsdepartementet i februari 2010, där man är positivt till förslaget till överenskommelse och till att den ideella sektorn ses som en resurs, men framför också att det krävs lokala överenskommelser för att studieförbunden nu ska kunna bidra med hela sin kompetens.

I sin helhet består åtgärdsplanen av 24 åtgärder och ger en god översikt av regeringens insatser i området. Studieförbunden bidrar redan och kan bidra ytterligare. Nedan redovisas ett urval av åtgärder, som särskilt berör studieförbunden. Flera åtgärder är i gång, andra ligger i pipeline. Beslut om hela åtgärdsplanen fattas under våren 2010.

Mer information om regeringens arbete och åtgärdsplanen i sin helhet;

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/9735/a/122283>

Urval av åtgärder som berör studieförbunden

	Sid
1. Lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner	3
2. Yrkesinriktat mentorskap	4
3. Introduktionslots för nyanlända	5
4. Öka nationella minoriteters inflytande	6
5. Förbättra romernas och andra nationella minoriteters situation	7
6. Ungdomars levnadsvillkor i utanförskapsområden	7
7. Engagemangsguider	8
8. Minska utanförskap bland utrikes födda kvinnor utanför arbetsmarknaden	9
9. Utökad betygsrätt för sfi	10
10. Yrkeskurser för vuxna – komvux och yrkeshögskola	11
11. Bekämpning av fattigdom och social utestängning – temaåret 2010	12
12. Samhällsorientering för nyanlända	13

Lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner

1. Inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet har regeringen tecknat lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner för perioden 2008-2010.

Kommuner med stadsdelar som präglas av utanförskap har erbjudits *lokala utvecklingsavtal*. Avtalen ska möjliggöra lokala partnerskap mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting och aktörer inom den privata och ideella sektorn för genomförandet av det urbana utvecklingsarbetet. Syftet är att minska antalet stadsdelar som präglas av utanförskap, samt förbättra förutsättningarna för städernas bidrag till landets konkurrenskraft.

I juli 2008 trädde förordningen om urbant utvecklingsarbete i kraft. Förordningen, som gäller till och med 2010, ska bland annat identifiera de frågor som står i fokus i statens och kommunernas gemensamma arbete med urban utveckling. För perioden 2008-2010 har 21 kommuner tecknat lokala utvecklingsavtal om ett urbant utvecklingsarbete i 38 stadsdelar. Kommunerna är Borås, Botkyrka, Gävle, Göteborg, Halmstad, Haninge, Huddinge, Jönköping, Kristianstad, Landskrona, Linköping, Luleå, Malmö, Nacka, Norrköping, Stockholm, Sundsvall, Södertälje, Trollhättan, Uppsala och Växjö. De 38 stadsdelar som omfattas är Hässleholmen (Borås), Alby, Fittja, Hallunda-Norsborg (Botkyrka), Brynäs (Gävle), Bergsjön, Gårdsten, Hjällbo, Norra Biskopsgården (Göteborg), Andersberg (Halmstad), Jordbro (Haninge), Flemingsberg, Vårby gård, Västra Skogås (Huddinge), Öxnehaga (Jönköping), Gamlegården (Kristianstad), Centrum och Öster (Landskrona), Skäggetorp (Linköping), Hertsön (Luleå), Fosie, Hyllie, Rosengård, Södra Innerstaden (Malmö), Fisksätra (Nacka), Klockaretorpet (Norrköping), Husby, Rinkeby, Rågsved, Skärholmen, Tensta (Stockholm), Skönsberg (Sundsvall), Fornhöjden, Geneta, Hovsjö, Ronna (Södertälje), Kronogården (Trollhättan), Gottsunda (Uppsala) och Araby (Växjö).

Boendeorganisationer och andra organisationer ska ingå i det lokala utvecklingsarbetet. Boverket har fått i uppdrag att analysera och kartlägga vad som påverkar utvecklingen i stadsdelar med utbrett utanförskap. I uppdraget ska även metoder för en hållbar stadsplanering ur ett socioekonomiskt perspektiv uppmärksammas. Polismyndigheter, Försäkringskassa och Arbetsförmedling har i uppdrag

att ingå. Brottsförebyggande rådet och Statens folkhälsoinstitut ska stödja de lokala partnerskapen. Regeringen kommer särskilt att följa de ideella organisationerna medverkan och tillsammans med berörda kommuner verka för att lokala avdelningar i större organisationer kan delta.

Under 2010 ska regeringen tillsammans med kommunerna göra en avstämning av hur det urbana utvecklingsarbetet bedrivs. Statskontoret ska därefter föreslå vad som bör vara statens roll i arbetet efter 2010.

Studieförbundens roll

I bostadsområden, som tecknat avtal och i andra utsatta områden, finns stora möjligheter för studieförbunden att tillsammans med andra aktörer, stärka de boende med verksamhet, som skapar delaktighet och engagemang i det svenska samhället.

I mars 2010 öppnar ABF Huddinges Kultur & Bildningscentra i Vårby Gårds centrum. I centrat ska boende i Vårby och närområdet träffas, bedriva studier, lyssna på musik, dansa och debattera aktuella ämnen. En stor del av verksamheten sker i samarbete med lokala föreningar. Träffpunkt Oxhagen i Örebro är ett annat exempel på ett projekt, som drivs i den här andan. För att stärka samhörigheten i bostadsområdet, som har en hög andel med utrikesfödda personer, har föreningslivet samlats i en gemensamhetslokal för olika aktiviteter inom kultur, språk och demokratifrågor. Fastighetsbolaget, flera studieförbund, olika kyrkor och föreningar är involverade, med studieförbundet Bilda som styrelsemedlem och initiativtagare. I Gottsunda utanför Uppsala satsar Studieförbundet på projektet Bring down the beat, som ger ungdomarna i området möjlighet att syssla med Hip Hop-musik. En musikstil som ofta utförs av ungdomar med utländsk bakgrund i socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Musikhuset har blivit en mötesplats där områdets ungdomar delar sitt gemensamma intresse för musik.

Yrkesinriktat mentorskap

2. Regeringen avser att genomföra ett treårigt projekt som syftar till att underlätta nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden genom mentorskap på grundval av yrke, utbildning eller tidigare erfarenhet. Verksamheterna ska kunna bedrivas av bl.a. organisationer inom det civila samhället, och det yrkesinriktade mentorskapet ska kunna kombineras med inslag av t.ex. samhällelig guidning eller vägledning till engagemang inom organisationer. Regeringen planerar att avsätta 5 miljoner kronor per år under perioden 2010-2012, dvs. totalt 15 miljoner kronor under tre år för verksamheterna.

Yrkesinriktat mentorskap används som metod för att bidra till nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden eller i företagande. Brist på nätverk är en av de faktorer som försvårar nyanlända invandrares etablering i Sverige. Mentorskap är en beprövad metod för att skapa nätverk och för kompetensutveckling. Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att initiera och fördela medel till mentorsprojekt som kan drivas av arbetsgivarorganisationer, branschorganisationer, facket och andra ideella organisationer. Första året fördelas ca 5 miljoner. Kontaktperson på Ungdomsstyrelsen är Maria Sundbom Ressaissi. Mer information finns på Ungdomsstyrelsens hemsida våren 2010.

Studieförbundens roll

I folkbildningsförbundets synpunkter till Integrations- och jämställdhetsdepartementet på förslaget om överenskommelse mellan idéburna organisationer inom integrationsområdet, regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting, bejakar man det treåriga projektet med mentorskap. Det är

positivt att det yrkesinriktade mentorskapet ska kunna kombineras med inslag av t ex samhällelig guidning eller vägledning till engagemang inom organisationer, där studieförbunden har stor erfarenhet av att organisera utbildningar, som kombinerar teori och praktik och speciellt goda exempel på hur individanpassade upplägg ger resultat.

I Södertälje genomför ABF projektet På väg in i framtiden, en starta-eget-kurs för arabisktalande män, med planer på eget företagande. Deltagarna har möjlighet att diskutera sina idéer med mentorer, utrikesfödda företagare, som etablerat sig i det svenska samhället. Studieförbunden fungerar ofta som ”dörröppnare” in till det svenska samhället genom sina aktiviteter, där samhällsinformation och social gemenskap kan vara första steget mot ett yrkesliv.

Introduktionslots för nyanlända

3. I propositionen Nyanländas invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd (2009/10:60) föreslår regeringen att en rätt införs för nyanlända flyktingar m.fl. att välja en personlig lots som stöd i etableringen. Lotsen ska få statlig ersättning bl.a. baserat på prestationer. Idéburna organisationer kommer beredas möjlighet att erbjuda lotstjänster på lika villkor som andra aktörer.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att se till att ett introduktionsprogram erbjuds och genomförs. Tanken är att den nyanlände hänvisas till en introduktionslots, som tillsammans med den nyanlände upprättar en utvecklingsplan som ska godkännas av myndigheten. Lotsen kan vara ett företag eller del av ett företag som arbetar under marknadsmässiga förhållanden. En lots kan också vara ägd av en organisation, t ex en branschorganisation, en idéburen organisation eller verksamhet inom en skola.

Genom lotsen ska individen ges ökad egenmakt genom att han eller hon själv väljer lots och inte, som i dag, blir tilldelad en kommunal handläggare. Lotsen ska fylla den nyanländes brist på nätverk, initiera samverkan mellan olika aktörer och snabbt ge råd och uppmuntran. Lotsen kan ha specialkunskaper som underlättar vägen till arbete genom en bakgrund i verksamheter som sammanfaller med den nyanländes yrke. Arbetsförmedlingen ansvarar för etableringslotsar. Riksdagen fattar beslut om lagen i mars 2010 . I maj kan Arbetsförmedlingen börja med upphandling av etableringslotsar.

Studieförbundens roll

Studieförbunden är lämpliga introduktionslotsar, med sitt breda utbud av studiecirklar och kulturprogram, som ofta genomförs i samarbete med föreningar på mötesplatser med många aktiviteter. Att delta i folkbildning är ett enkelt och kostnadseffektivt sätt att motverka att den första tiden i Sverige präglas av ensamhet och passivitet.

Folkbildningsförbundet ser, i sitt remisvar SOU 2008:58 på utredningen Egenansvar – med professionellt stöd, lots som ett spännande och intressant grepp med förhoppningar om att det kan innebära en bättre sammanhållning och helhetssyn på den nyanländes introduktion. I de avtal som sluts mellan staten och lotsen bör det, enligt förbundets uppfattning, tydligt framgå att folkbildningen och föreningslivet kan vara en framgångsrik väg för den nyanländes etablering i samhället, och att det är samhällsområden som är viktiga att göra tillgängliga för den nyanlände. Folkbildningsförbundet påpekar vidare att det är av stor vikt att formerna för upphandling eller ansökningsförfarandet utformas på ett sådant sätt att ideella organisationer inte missgynnas i förhållande till privata företag.

Förbundet noterar med tillfredsställelse att idéburna organisationer enligt propositionen Nyanlända invandrades arbetsmarknadsanpassning – egenansvar med professionellt stöd (2009/10:60) bereds möjlighet att erbjuda lotstjänster på lika villkor som andra aktörer.

På flera platser i landet jobbar Folkuniversitetet med insatser för nyanlända i samarbete med kommunen och arbetsförmedlingen. Under sex månader får deltagarna stöd för att ta sig vidare in i arbetslivet genom språkpraktik på utåtriktade arbetsplatser som affärer och daghem och yrkespraktik där man får prova på ett yrke inom den utbildning man har med sig från hemlandet. Lösningarna är individuella och anpassade efter varje persons behov och möjligheter och har visat sig vara mycket framgångsrika. På många orter, bland annat Kristianstad, är pensionärer mentorer och språktränare för nyanlända. Verksamheten startades av Folkuniversitetet i samarbete med Migrationsverket och står på två ben; dels svenskundervisning, dels mentorskapet där pensionärer hjälper invandrare och flyktingar att söka jobb, göra studiebesök, hitta praktikplatser eller besöka konserter. Mentorskapet drivs i studiecirkelform med syfte att lära sig mer om varandras länder och traditioner.

Öka nationella minoriteters inflytande

4. Kommuner ska, enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, ge de nationella minoriteterna (judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar) möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor. I förarbetena till lagen (prop. 2008/09:158) anges att särskilt minoriteternas organisationer bör lyftas fram i dessa dialoger.

Regeringen vill att kvinnor, som tillhör nationella minoriteter, ska få en starkare ställning i samhället bland annat genom att stimulera samarbete i jämställdhetsfrågor mellan de nationella minoriteterna. Under 2010 prioriteras projekt som främjar erfarenhetspridning och kunskapsbygge och projekt med en mångfald av aktörer med geografisk spridning.

Organisationer som arbetar för nationella minoriteter kan söka bidrag från Ungdomsstyrelsen. Minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Regeringen har bett Ungdomsstyrelsen att stödja arbetet till och med december 2010. Hos dem kan man söka bidraget "Stöd till arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män bland de nationella minoriteterna". Kontaktperson på Ungdomsstyrelsen är Ammar Makboul. Mer information finns på Ungdomsstyrelsens hemsida.

Studieförbundens roll

Alla studieförbunden har deltagare från de nationella minoriteterna i den allmänna verksamheten. Aktiviteter, som syftar till att förbättra läget för minoritetsgrupperna, sker också genom landets alla invandrarföreningar, där studieförbunden gör ett stort arbete för att bryta isolering genom cirkelverksamhet och kulturarrangemang.

I Umeå samarbetar Svenska Samernas Riksförbund med Studieförbundet Vuxenskolan kring många olika aktiviteter. I början av mars 2010 genomförs en samisk vecka med seminarier, filmvisningar och skrivverkstäder. Man planerar också en utbildningshelg för samer i "diehtosággi"; ett usb-minne som innehåller information om samer med filmer och power-pointpresentationer. Kursen vänder sig till sameföreningar och andra intresserade. Utställningen Gränsland i Göteborg söker sig tillbaka till den judiska, kristna och islamska trons gemensamma rötter. Utställningen är ett samarbete mellan

Röhsska museet, Svenska kyrkan, Judiska församlingen, Ibn Rushd, Sensus studieförbund och Göteborgs Stad.

Förbättra romernas och andra nationella minoriteters situation

5. Regeringen avser att se till att det metodarbete, som har påbörjats av Delegationen för romska frågor (Ju2006:10) för att förbättra romernas situation, fortsätter även sedan delegationen avslutat sitt arbete den 1 januari 2010, samt även verka för att ideella organisationer involveras i detta arbete (prop.2008/09:158, s. 40).

En ny svensk minoritetslag börjar gälla i januari 2010 där romernas rättigheter och status som minoritet stärks. Romerna, som har levt i Sverige sedan 1500-talet, är en av fem nationella minoriteter i Sverige och romani chib ett av minoritetsspråken. Övergrepp, förföljelse och diskriminering är svåra delar av gruppens kollektiva minne. Diskrimineringsombudsmannen pekar på omfattande diskriminering än i dag.

Delegationen för romska frågor, som inrättades 2007, har i uppdrag att vara nationellt pådrivande i arbetet med att förbättra romernas situation i Sverige. Syftet är att främja romernas rättigheter och bidra till att bryta romernas kulturella, politiska och sociala marginalisering. Vid årsskiftet inrättades en funktion för uppföljning av minoritetspolitiken vid Länsstyrelsen i Stockholm. Den ska bland annat stödja de kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete för den romska minoriteten och förmedla kontakter från den romska minoriteten till ansvariga myndigheter. Delegationen för romska frågor slutbetänkande lämnas till regeringen i juni 2010, då man vet mer om fortsatta satsningar.

Studieförbundens roll

Samtliga studieförbund har verksamhet för minoritetsgrupper, några med mer riktad verksamhet för speciella grupper.

ABF har genomfört ett antal seminarier för att uppmärksamma romernas situation i Sverige. Sensus har låtit sex fotografer och sex röster ur olika generationer ge sin bild av skam. Resultatet är en utställning som visas på olika platser i Sverige. Detta har man gjort för att uppmärksamma att hela grupper av människor har levt i skam som kvinnor, judar, romer och invandrare och att skammen kan se olika ut beroende på vilken tid och kultur vi är födda och lever i. 2009 bildades Rådet för romska frågor i Västerås. Syftet med rådet är att skapa en demokratisk arena där minoritetsgruppens specifika frågor kan diskuteras. Rådet har sina träffar på Studieförbundet Vuxenskolan för att få kontakt och kunskap med det övriga föreningslivet i Västerås.

Ungdomars levnadsvillkor i utanförskapsområden

6. Regeringen har i dec 2008 givit i uppdrag till Ungdomsstyrelsen att genomföra en analys av ungdomars levnadsvillkor i utanförskapsområdena med inriktning på utbildning och arbete (IJ2008/2512/UF). Uppdraget redovisades i november 2009. Regeringen avser att därefter överväga om analysen bör utgöra grund för åtgärder inom området.

I rapporten *Fokus 2009* har Ungdomsstyrelsen studerat vilka insatser och arbetssätt som används i Danmark, England och Nederländerna för att motverka ungas utanförskap i socialt utsatta storstäder. Fokus för studien är ungas arbete, utbildning och inflytande. Rapporten går att ladda ner från Ungdomsstyrelsens hemsida.

Ungdomsstyrelsens förslag är bland annat att man i Sverige ska genomföra en nationell satsning på kompetensutveckling av personal som arbetar med mottagande och introduktion av nyanlända ungdomar för att säkerställa hög kvalitet i verksamheten, förstärka satsningarna på undervisning i och på elevens modersmål, skapa ett nationellt kunskapscentrum för kvalitetsutveckling, uppföljning och erfarenhetsutbyte av mentorskapprogram och genom olika insatser skapa möjligheter för unga att ta sig in på arbetsmarknaden.

Studien kommer att användas som underlag för åtgärder inom området och förslag på åtgärder finns med i regeringens vårproposition, bland annat är engagemangsguider en av de förslagna åtgärderna.

Se åtgärd 7, engagemangsguider!

Studieförbundens roll

Folkbildningen har alla förutsättningar att arbeta förebyggande med insatser för att öka ungas möjligheter till meningsfull sysselsättning i utsatta områden, speciellt i samarbete med andra samhällsaktörer som arbetsförmedling och det lokala föreningslivet.

Genom projektet Design Rosengård satsar Medborgarskolan på ungas skapande, i ett bostadsområde, där behovet av meningsfull sysselsättning för unga i åldern 16 – 25 år är stor. Projektet görs med stöd av Arvsfonden i samarbete med Malmö stad, socialtjänsten och arbetsförmedlingen. Många ungdomar i området har inte möjlighet att ta studielån, andra är arbetslösa och saknar sysselsättning eller har sociala problem. Design Rosengård är en möjlighet för ungdomarna, men också för samhället, att tillvarata begåvade talanger, som annars aldrig fått möjlighet att skapa sig en plattform för en framtid som designers.

Engagemangsguider

7. Regeringen avser att ge uppdrag till Ungdomsstyrelsen att under 2010 utlysa medel till ungdomsorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället som vill arbeta med engagemangsguider och liknande metoder av uppsökande karaktär. Dessa metoder bör syfta till att genom uppsökande verksamhet i områden med lägre organisationsgrad stimulera till kontakter inom det civila samhällets organisationer inom skilda verksamhetsområden. (Uppdraget är tidigare gemensambereett inom ramen för prop. 2009/10:55).

Engagemangsguider ska få fler att engagera sig i föreningslivet. Det handlar främst om boende i områden med lägre organisationsgrad inom föreningsverksamhet, särskilt unga och kvinnor. Idén är att hitta en länk mellan civilsamhällets organisationer och ungdomar i det lokala samhället. De så kallade engagemangsguidernas uppgift är att genom uppsökande verksamhet stimulera ungdomar som inte själva söker sig till föreningslivet, till verksamhet och kontakter med ideella organisationer.

Ungdomsstyrelsens projektbidrag till engagemangsguider vänder sig särskilt till föreningar som finns i de kommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten utifrån ett urbant utvecklingsarbete. De kommer att prioritera stöd till organisationer som vill etablera insatser av uppsökande karaktär i bostadsområden med låg organisationsgrad och målgruppen flickor och unga kvinnor. Ungdomsstyrelsen har sammanlagt 12 miljoner kronor att fördela under 2010 och har även andra bidrag för att uppmuntra delaktighet. Handläggare på Ungdomsstyrelsen är Barbro Kristiansson. Mer information finns på Ungdomsstyrelsens hemsida.

Studieförbundens roll

På många av studieförbundens mötesplatser träffas människor med olika bakgrunder och erfarenheter. Genom spontana möten och kulturprogram skapas möjligheter till engagemang i andra föreningar och deras studiecirkelverksamhet.

Studieförbundet Ibn Rushd har med framgång utvecklat formerna för dialog mellan unga människor som bor i förorten och resten av samhället – inte minst de etablerade politiska partierna och intresseorganisationerna, genom projektet Förorternas riksdag (Forix). I december 2009 genomfördes en heldags storforum i Malmö med kultur och olika samhällsaktörer som debatterade förortsliv, politik och framtiden. Även Studieförbundet var med som arrangör av dagen. När Sensus bjöd in boende i miljonprogramsområdet Marielund i Norrköping, var grundtanken att de boende skulle uttrycka sina behov och önsningar, som verksamheten sedan skulle bygga på. Verksamheten startade med sex kvinnor som ville lära sig sy, och utvecklades till att innehålla såväl svenskundervisning på olika nivåer som gymnastik, friskvård och körkortsteori. Genom att samla in recept från deltagarnas hemländer lyckades Studieförbundet höja kunskaperna i IT och svenska språket i invandratäta Hagalund i Solna. Även gransämjan förbättrades och människor började prata med varandra. De populära datacirkorna resulterade i en "Kokbok á la Blåkulla".

Se åtgärd 1, kommuner med utvecklingsavtal!

Minska utanförskap bland utrikes födda utanför arbetsmarknaden

8. Regeringen har den 7 maj 2009 givit Arbetsförmedlingen i uppdrag att under 2009-2010 genomföra ett pilotprojekt som syftar till att finna metoder för att minska utanförskap bland utrikes födda kvinnor som inte deltar på arbetsmarknaden. Ny strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

Projektet ingår i regeringens beslut om en ny strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Strategin beskriver hur regeringens samlade politik stärker jämställdheten. Den innehåller särskilda åtgärder på 235 miljoner kronor som finansieras av jämställdhetsanslaget.

Projektet ska genomföras av Arbetsförmedlingen i samarbete med föreningar som finns i kommuner med lokala utvecklingsavtal. Uppdraget redovisas senast i april 2011. Sex kommuner har valts ut till pilotverksamheten: Stockholm, Sundsvall, Halmstad, Malmö Landskrona och Göteborg. Huvudsyftet är att utveckla effektiva metoder för att anpassa Arbetsförmedlingens verksamhet. I varje kommun ska det finnas minst två fokusgrupper. En bestående av målgruppen och en bestående av berörda aktörer inklusive ideella organisationer.

Första fokusgruppen ägde rum i december 2009 i Malmö kring satsningen Somaliska kvinnor startar företag. Syftet med projektet är att öka somaliernas möjligheter att integrera sig i det svenska samhället. De flesta somalier i Sverige är föräldrar och vill vara ett gott föredöme för sina barn och ungdomar och ha ett arbete att gå till och känna värdighet.

Studieförbundens roll

Studieförbunden har direkta ingångar till invandrarföreningar, vilket många andra samhällsaktörer saknar. Möjligheterna att, tillsammans med kvinnogrupperna som ofta finns inom föreningarna, skapa verksamhet som syftar till minskat utanförskap, är stora. Insatser behövs inte bara i kommuner med utvecklingsavtal utan på många platser i landet.

ABF Stockholm samarbetar bland annat med Mångkulturella kvinnoföreningen i Skärholmen, som erbjuder daglig verksamhet för kvinnor. För några år sedan startade föreningen en egen cateringverksamhet. Personer som arbetade i området kunde köpa lunch med smaker från hela världen. Förutom att bryta isolering var detta ett sätt att både närma sig det svenska samhället och arbetslivet. I jämtländska Krokombedriver Studieförbundet Vuxenskolan studiecirkel i kulturutbyte för utrikesfödda kvinnor, som förutom aktiviteter i föreningslokalen också besöker försäkringskassa och vårdcentral för att skapa närhet till det svenska samhället och arbetslivet. Studieförbundet satsar på projektet Kvinna@entreprenör, som har som mål är att ge kvinnor i Umeåregionen en plattform för att utveckla entreprenörskap på jämställda villkor. De vänder sig till kvinnor med utländsk bakgrund och kvinnor utan längre formell utbildning. Eget företagande ska vara det gemensamma intresset. Även i Trollhättan satsar man på entreprenörskap. Där har Folkuniversitetet genom projektet "Kvinnligt entreprenörskap - en väg till jämställdhet?" engagerat utrikesfödda kvinnor med idéer kring eget företagande.

Se åtgärd 1, kommuner med lokala utvecklingsavtal.

Utökad betygsrätt för sfi

9. Regeringen lämnade en proposition till riksdagen den 3 december 2009 (2009/10:68) med förslag om att en person, som av kommunen bedömts behörig att delta i svenskundervisning för invandrare (sfi) och antagits till utbildningen, ska kunna vända sig till en folkhögskola med betygsrätt för sfi. Lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2010

Propositionen innehåller förslag som gör det möjligt för huvudmännen, för det offentliga skolväsendet för vuxna, att vid utbildning på entreprenad även lämna över betygsrätten.

Studieförbundens roll

Studieförbunden hade under många år rätt att i egen regi anordna undervisning i svenska för invandrare. Verksamheten finansierades genom särskilt anslag inom ramen för folkbildningsanslaget och bedrevs med mycket goda resultat. På 1980-talet gavs kommunerna exklusiv rätt till anordnarskapet, med syftet att undervisningen skulle bli likvärdig över hela landet. Resultatet har dock på många håll inneburit en försämring. Bland annat visar en färsk forskningsstudie bland flyktingar som går utbildning i svenska för invandrare i stadsdelen Fosie i Malmö allvarliga hinder för många flyktingar att nå godkänt resultat i SFI-utbildningen, vilket också minskar möjligheter till arbete (FoU Rapport 2009:5 vid Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö högskola).

Enligt Statskontorets utvärdering av sfi, gjord 2009, varierar måluppfyllelsen mellan olika typer av anordnare. Andelen studerande som påbörjade studierna läsåret 2004/05 och som hade uppnått godkänt resultat på kurs D efter läsåret 2006/07 är högst hos studieförbund, där 37 procent av deltagarna hade uppnått godkänt.

Efter att ha misslyckats i den kommunala SFI-undervisningen söker sig många invandrare till studieförbunden för att lära sig det svenska språket. Studieförbunden har utvecklat fungerande metoder som utgår från individernas behov, och kombinerar språkstudier med praktik. Att klara vardagssvenskan är avgörande för etableringen i det svenska samhället. Från första början behöver den invandrade kunna kommunicera med personal i förskola, skola, sjukvård, myndigheter, mataffärer och andra kommersiella inrättningar. På många orter erbjuder studieförbunden medspråkare, mentorer och språktränare för nyanlända. I flera kommuner anlitas dessutom

studieförbunden idag som genomförare av undervisningen på kommunernas uppdrag, för att ge utlandsfödda möjlighet att lära sig svenska på ett annorlunda, konkret och praktiskt sätt. I Göteborg har Folkuniversitetet 650 sfi-elever, som läser allt ifrån heltid till olika former av deltid.

Att goda kunskaper i svenska underlättar för ett inträde på arbetsmarknaden är ett faktum, likaså att nätverk är nödvändiga för att hitta vidare in i det svenska samhället och bli en del av det.

Studieförbundens styrka är de pedagogiska metoderna, ett flexibelt upplägg anpassat till individens behov och det finmaskiga lokala nätverket med föreningsliv, myndigheter och företag som ger möjlighet till kontakter, praktikplatser och jobb.

Ett steg på vägen för att öka valfriheten för den nyanlända är förslaget att en folkhögskola ska kunna bli huvudman för utbildning motsvarande SFI, med ersättning från kommunen motsvarande resurser som kommunen ger till sin egen SFI. Det är nu dags att ta steget fullt ut och ge studieförbunden rätt att som huvudman bedriva undervisning i svenska för invandrare, med ersättning från kommunen motsvarande resurser som kommunen ger till sin egen SFI.

Yrkeskurser för vuxna – komvux och yrkeshögskola

10. Regeringens yrkesvuxsatsning innebär att kommunerna kan få statsbidrag för att anordna yrkeskurser för vuxna. Satsningen möjliggör för kommunerna att inom ramen för orienteringskurser erbjuda svenskundervisning för invandrare som är integrerad med yrkesutbildningen. Undervisningen kan genomföras i samverkan med ideella organisationer.

Under 2010 och 2011 vill regeringen satsa ytterligare på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) inom kommunal vuxenutbildning (komvux) och yrkeshögskolan. För att möta samhällsekonomiska utmaningar krävs satsningar på utbildning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder. Dessutom slutar stora ungdomskullar gymnasieskolan, vilket ökar söktrycket till eftergymnasial utbildning. Sammantaget betyder regeringens förslag att regeringen vill förbättra möjligheterna till yrkesinriktad vuxenutbildning och därmed minska risken för arbetslöshet.

De redan beslutade satsningarna på yrkesvux och yrkeshögskolan inleddes under 2009. Satsningen motsvarar cirka 10 000 helårsplatser. Kommunerna bör få de nya resurserna från våren 2010. Satsningen motsvarar cirka 1 500 helårsplatser 2010 och cirka 3 000 helårsplatser under 2011.

Intresset för yrkesvux har varit stort. 270 kommuner ansökte om drygt 1 000 platser i den första ansökningsomgången. Våren 2009 fördelade Skolverket 5 000 platser och ytterligare 330 platser hösten 2009. Drygt hälften av kommunerna har kö till vissa kurser eller utbildningar inom yrkesvux. Kommunerna uppger att det är längst kö till utbildningar inom omvårdnadsområdet, därefter följer utbildning inom el- och industriområdet. Kommunerna beräknas få resurserna för de nya platserna inom yrkeshögskolan från hösten 2010.

Studieförbundens roll

Studieförbunden har stora erfarenheter av de grupper, som yrkesvux vänder sig till. Personer som saknar gymnasieutbildning eller har behov av att ändra yrkesbana, där företräde ska ges till de som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Många av dem finns inom studieförbundens kontaktnät och inom det fria föreningslivet, som ofta samarbetar med studieförbunden.

Bland de som har yrkesförberedande sfi kan nämnas ABF, som kombinerar sfi-studier med förberedande yrkesutbildning. De kurserna syftar till att förbereda sig inför arbete och studier inom ett specifikt yrkesområde, stimulera språkinläring och förbättra möjligheterna att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Yrkespraktik utgör en stor del av kurserna. Även Folkuniversitetet anordnar kurser i sjukvårdssvenska från nybörjarstadiet upp till avancerad nivå med inslag av sjukvårdssvenska redan från låg nivå.

Bekämpning av fattigdom och social utestängning – temaåret 2010

11. Regeringen avser att ge svenska ESF-rådet uppdraget att förbereda för Sveriges genomförande av europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010 (S2009/263/ST) En målsättning är att stärka grupper i särskilt utsatta situationer, tex. nyanlända.

Det svenska programmet för europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning har tre huvudmål; kunskaps- och opinionsbildning, mobilisering av det civila samhället och att ge berörda en röst och möjlighet att ta sig ur fattigdom och social utestängning.

Med kunskaps- och opinionsbildning vill man medvetandegöra allmänhet, politiker och beslutsfattare om fattigdom och social utestängning. De som drabbats ska ges utrymme att föra fram sin berättelse, sina krav och förslag. Genom samarbete med Folketshusrörelsen och de digitala biograferna når man ut med filmvisningar, seminarier och utställningar till allmänhet och media.

Genom att öppna för en dialog ska allas ansvar inom det civila samhället påvisas och olika aktörers insatser uppmärksammas. Skillnader i materiella villkor som finns mellan barn i olika familjekonstellationer och av olika etniskt ursprung ska synliggöras och få ett särskilt fokus.

För andra utanförskapsgrupper ska ett rättighetsperspektiv betonas. Skillnader i tillgång till hälso- och sjukvård, diskriminering som utestänger från arbets-, bostads- och utbildningsmarknad samt faktorer som hindrar människor från politiskt deltagande ska lyftas fram.

Boendes egna röster från utanförskapsområden ska höras; möten mellan majoritets- och minoritetsbefolkning ska uppmuntras och leda till samverkansprojekt och granskingsarbete som främjar social sammanhållning lokalt. Strategier för egenmakt och socialt entreprenörskap ska uppmärksammas och kopplas till arbete och egenförsörjning. Organisationer som arbetar med dessa grupper ska ges en framträdande roll och möjlighet att genom konstnärliga uttrycksformer, kampanjer och aktiviteter medvetandegöra allmänhet, politiker och media.

Projektidéer kan diskuteras med Sensus i Stockholm eller med ESF-rådet.

Studieförbundens roll

Det står var och en fritt att engagera sig och skapa samarbeten och projekt, som uppmärksammar europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning.

Många insatser som redan görs av studieförbunden överensstämmer med målen. Sensus har i uppdrag att koordinera de delprojekt som beviljas stöd samt synliggöra verksamhet som bedrivs i landet för att bekämpa fattigdom och social utestängning under temaåret. ABF har beviljats stöd till ett projekt som har som mål att kompetensutveckla 70-100 personer inom frivilliga och idéburna organisationer i hela landet. Processutförarna ska ge en röst åt socialt utestängda och segregerade inom områden som familj, bostad, utbildning och arbete. Det gäller även barn i fattiga familjer, hemlösa, papperslösa, gömda flyktingar och tiggare. Med folkbildningen som grund har man både nationella och internationella samarbetspartners.

Mer information; www.temafattigdom.se och <http://www.esf.se/sv/>

Utredning om samhällsorientering för nyanlända invandrare

12. Den särskilde utredaren professor Erik Amnå har på regeringens uppdrag utarbetat förslag till utformning och reglering av kommunernas samhällsorientering för nyanlända invandrare som omfattas av den kommande etableringslagen.

Erik Amnå föreslår i sitt delbetänkande, som överlämnades till jämställdhetsminister Nyamko Sabuni den 3 mars, att nyanländas samhällsorientering ska präglas av folkbildningens pedagogik. Genom dialog, diskussion och reflektion ska nyanlända få kunskaper om det svenska samhället.

Betänkandet ska läggas inom ramen för etableringspropositionen, som ska bli en etableringslag den 1 december. Den innehåller tre delar:

1. Arbetslivsintroduktion och etablering
2. SFI
3. Samhällsorientering

Enligt förslaget åläggs kommunerna att ordna samhällsorienteringen antingen i egen regi eller tillsammans med andra; företag eller folkbildare. En nationell standard ska råda över hela landet. Introduktionen ska inte ligga inom det vanliga skolväsendet utan vid sidan om. Genom dialog, diskussion och reflektion ska nyanlända få kunskaper om det svenska samhället. Denna folkbildningsmässiga metod ställer ökade krav på lärarkompetensen. Kurser inom Lärarhögskolans ordinarie utbud och fristående kurser ska erbjudas dem som behöver komplettera sin utbildning.

Orienteringen kommer att omfatta minimum 60 timmar och som huvudregel ske på den nyanländas modersmål.

Tre perspektiv ska vägleda innehållet:

- 1) Vilka värden som bär upp det svenska samhället (Konstitutionen, den svenska regeringsformen etc.)
- 2) Den svenska välfärdsstaten (hur är den organiserad, mekanismer, rättigheter, skyldigheter etc.)
- 3) Vardagslivet (konkreta situationer, vad är ett utvecklingssamtal, föräldramöte etc.)

Upplägg, nio olika områden:

- 1) att komma till Sverige (migrationsprocessen, vilka myndigheter är inblandade)
- 2) att bo i Sverige (bostadspolitiken, segregation)
- 3) att försörja sig och utvecklas i Sverige (utbildning, företagande)

- 4) att bilda familj (lagstiftning kring äktenskap, sambo, kvinnojourer)
- 5) att leva med barn (barns rättigheter, förskolan, skolan)
- 6) demokratin (grundläggande fri- och rättigheter, rättsstaten, grundlagen, DO, hbt)
- 7) att utöva religion i Sverige (rättigheten till religion, den sekulära statens natur)
- 8) att åldras och bli sjuk (hälso- och sjukvård, äldreomsorg)
- 9) lokalkunskapen (i den kommun man bor, allemansrätt, bibliotek)

Kursen ska vara avslutad inom ett år. Länsstyrelserna får i uppgift att stödja kommunerna och följa upp.

Studieförbundens roll

Studieförbunden, med rötter i föreningsliv och lokalsamhälle, har lång erfarenhet av att möta människor som nyligen kommit till Sverige med den lyhördhet och flexibilitet som präglar folkbildningens pedagogik. Studiecirkeldeltagare med utländsk bakgrund tycks generellt sätt i ännu högre grad värdera studiecirkeln betydelse för den personliga utvecklingen, än deltagare med svensk bakgrund, visar Folkbildningsrådets färskta deltagarundersökning. Dubbelt så många invandrare som svenskar upplever att de fått nya värderingar och blivit bättre på att lyssna på andra genom studiecirkeln. Varför invandrare i vissa aspekter är så mycket mer positiva kan vi bara spekulera i. Kanske beror det på att också mötet med den vardagsnära miljön på studieförbundet i sig är en viktig trampolin till det svenska samhället för den invandrade?

Folkbildningsförbundet tycker att det borde vara naturligt för kommunerna att uppdra till studieförbunden att utföra verksamheten, eftersom studieförbunden just arbetar med den folkbildningspedagogik som Erik Amnå föreslår.

Studieförbunden riktar verksamhet direkt till asylsökande eller nyanlända. Det är kö för att gå i Medborgarskolans cirkel för asylsökande män i Boden. Genom cirkelverksamhet i svenska, hälsa och jämställdhet, där man jobbar med attityder och värderingar, att stärka männens självbild, aktivera dem och väcka tankegångar om manligt och kvinnligt får männen lättare att förstå och omfatta det svenska samhällets värderingar.